

FUNCȚIA PREZENTATIVĂ A LUI *SO* ÎN LIMBA GERMANĂ*

SOFIANA CHIRIACESCU

1. INTRODUCERE

În lucrarea de față voi arăta că, pe lângă demonstrativul de apropiere *dieser* („acesta”), care poate fi folosit ca un determinant indefinit (Lyons 1999), în limba germană mai există o construcție în care grupul nominal (GN) indefinit este precedat de lexemul *so*. Cu toate că elementul *so* poate îndeplini diverse funcții, în această lucrare voi analiza acele apariții ale lui *so* în care acesta funcționează ca element demonstrativ. Mai mult, voi analiza numai astfel de contexte în care *so*, combinat cu expresii non-gradabile, introduce referenți noi, la prima mențiune în discurs. Un exemplu în acest sens este prezentat în (1):

- (1) *Also, da gibts so 'nen Lehrer in meiner Schule, in den ich verliebt bin.* (Google)
‘Deci, există așa un profesor la mine la școala, de care sunt îndrăgostită.’

În cele ce urmează, voi prezenta o serie de argumente în favoarea faptului că indefinitele precedate de *so* nu pot fi încadrate cu ușurință nici în clasa GN definite, dar nici în cea a indefinitelor. Pe lângă statutul semantic special pe care îl dețin, indefinitele precedate de *so* au un caracter prezentativ, introducând referenți noi în discurs cu o continuitate referențială ridicată. Astfel, în comparație cu un element demonstrativ obișnuit, indefinitele precedate de *so* îndeplinesc două funcții: introduc în discurs un referent nou, pe care îl promovează într-o poziție de topic (în sensul lui Givon, 1983).

Această lucrare este structurată după cum urmează: capitolul 2 cuprinde analiza lui *so* propusă de gramaticile tradiționale precum și analiza propusă de Umbach & Ebert (t.a.). În capitolul 3 voi arăta că *so* generează în anumite contexte o interpretare definită a nominalului pe care îl precedă, iar în alte contexte una indefinită. Capitolul 4 este dedicat prezentării succinte a gramaticalizării articolului nehotărât în diferite limbi. De remarcat în acest context este faptul că articolul nehotărât a îndeplinit la începutul intrării sale în limbă funcția ‘prezentativă’, marcând astfel un referent cu un puternic caracter cataforic. Voi arăta că *so* a preluat această funcție prezentativă cândva îndeplinită de articolul nehotărât. Vom vedea că substantivele precedate de *so* ajustează asimetria informațională întâlnită (de regulă) la GN indefinite. Cu toate că interlocutorul nu poate identifica imediat referentul, acesta primește un indiciu al faptului că referentul va juca un rol important în discursul următor. Ultima parte a lucrării este alocată formulării concluziilor generale ale cercetării întreprinse.

2. ANALIZE ASUPRA LUI *SO*

În cele ce urmează prezentăm o serie de rezultate obținute până în prezent privind analizele asupra lui *so*.

2.1. Gramaticile descriptive

Conform gramaticilor germane (Duden, 1995, Burkhardt, 1982, etc.), expresia *so* aparține unor clase lexicale diferite, precum adverb demonstrativ, conjuncție subordonatoare, adjectiv predicativ etc. Potrivit lui Ehlich (1986), utilizarea cea mai frecventă a lui *so* este în expresii demonstrative.

---

* Aș dori să mulțumesc principalilor organizatori ai celui de-al III-lea Simpozion Internațional de Lingvistică pentru excelenta organizare a conferinței și pentru publicarea volumului de față. Mulțumesc și participanților la Simpozion pentru numeroasele lor sugestii și comentarii în ceea ce privește conținutul contribuției mele. Lucrarea de față a luat naștere în cadrul proiectului “Incremental Specification in Context” de la Universitatea din Stuttgart. Mulțumesc colegilor de la departamentul de lingvistică din Stuttgart, în special lui Klaus von Heusinger, pentru discuțiile cu privire la exemplele folosite în această contribuție.

La fel ca alte expresii demonstrative, *so* poate fi folosit atât deictic (în acest caz aspectele la care se referă *so* se deduc pe baza elementului gestual care însoțește expresia), cât și anaforic (în acest caz, identificarea proprietăților relevante ale referentului se face pe baza antecedentului):

- (2) a. (însoțit de un gest)
Ich hätte gern 5 Nägel, ungefähr so groß.
'Aș dori 5 cuie, cam așa de mari.'
- b. *Paul hat über seine Tante gelästert. Ich wünschte, er würde nicht so reden.*
'Paul a vorbit urât despre mătușa lui. Mi-aș fi dorit să nu vorbească așa.'

În (2a) putem afirma că expresia *so groß* ('așa de mare') este însoțită de un element gestual în momentul rostirii ei. În caz contrar, interlocutorul ar avea probleme să identifice proprietățile exacte ale cuielor menționate de locutor (de exemplu lungimea sau grosimea lor). În exemplul (2b), pe de altă parte, interlocutorul deduce proprietățile relevante ale obiectului precedat de *so* pe baza informației din propozițiile anterioare. În (2b), *so* trimite anaforic la felul în care Paul a vorbit despre mătușa lui - în acest caz, urât.

Burkhard (1982) menționează valoarea de atenuator (*hedging*) ca fiind a treia întrebuintare a lui *so* ca element demonstrativ. În acest caz, substantivele precedate de *so* nu sunt însoțite de elemente gestuale și nici nu au antecedent, apărând așa dar „ca din senin”:

- (3) *Ich habe gestern so 'n Buch gelesen, das mich fasziniert hat.*
'Am citit ieri așa o carte care m-a fascinat.'

Nominalele precedate de *so* indică nesiguranța locutorului în ceea ce privește calitățile sau proprietățile referentului. Astfel, în termenii lui Burkhard (1982), un GN precum cel din (3) ar putea fi parafrizat ca: „[...] o carte de genul acesta sau acela, știi tu la ce mă refer [...]”. Această analiză nu include însă efectele pe care *so* le are asupra interpretării GN pe care le precedă.

2.2. Umbach & Ebert

Analiza prezentată de Umbach & Ebert (t.a.) subliniază faptul că *so* poate preceda atât expresii gradabile cât și non-gradabile în contextele mai sus menționate (anaforic, însoțite de un element gestual sau la prima mențiune în discurs). În cele ce urmează voi prezenta numai acele contexte regăsite în analiza lor în care *so* precedă un referent care apare 'din senin', fraza astfel marcată inducând unul dintre următoarele efecte: (i) de intensificare sau (ii) de atenuare (*hedging*). Efectul de intensificare apare în cazul în care expresia modificată de *so* este gradabilă. În (4a) înțelesul lui *so* pare să fie echivalent cu cel al adverbului de intensificare *sehr* ('foarte'), iar în exemplul (4b) *so* poate fi înlocuit cu adjectivul *enormer* ('enorm'):

- (4) a. (*Locutorul plângându-se de vecinul lui*)
Er ist so ein Kind.
'E așa un pedant.'
- b. (*Bunicul vorbind despre nepotul lui*)
Er ist so gross.
'Este așa de mare.'

Termenul folosit de Umbach & Ebert (t.a.) în acest context (și anume de intensificare) nu este tocmai potrivit, deoarece în cazul în care *so* precedă adjective absolute (cum ar fi 'plin', 'ud', care determină o clasă parțial închisă), favorizează o interpretare 'diminuatorie' a acestora (*downgrading effect*). Poate ar fi mai indicat să spunem că *so* modifică 'standardul' expresiei pe care o precedă, la un standard ad-hoc pe care locutorul și-l imaginează în momentul rostirii propoziției.

Deși mai rar întâlnit în limba germană scrisă, efectul de atenuare (*hedging*) al lui *so* este frecvent întâlnit în germana vorbită. Efectul de atenuare apare în contexte în care expresia precedată de *so* nu are antecedent și nici nu este însoțită de un gest deictic ostensiv, ca în exemplul (5). Restricția cea mai importantă în acest caz este de natură semantică: înțelesul entității modificate de *so* este în mod necesar negradabil. În caz contrar, expresia va fi interpretată ca în (4).

- (5) (Un client într-un magazin)
Ich möchte so Klammern haben.
'Aș dori așa niște cârlige.'

Ne putem imagina un context pentru exemplul (5) în care un client dorește să cumpere cârlige de prins rufe, neștiind termenul exact folosit pentru a desemna acest tip de cârlige. Cu alte cuvinte, *so* indică faptul că există o neconcordanță între expresia utilizată și denotatul intenționat de locutor. Această analiză nu indică însă felul în care interlocutorul identifică referentul și nici nu poate explica anumite exemple în care *so* precedă un GN indefinit într-un context precum cel din (1), repetat aici ca (6):

- (6) *Also, da gibts so 'nen LEHRER in meiner Schule, in den ich verliebt bin.* (Google)
'Deci, există așa un profesor la mine la școală, de care sunt îndrăgostită.'

Expresia *so 'nen Lehrer* ('așa un profesor') nu are nici antecedent și nici nu este însoțită de un element gestual, iar *so* modifică expresia non-gradabila *ein Lehrer* ('un profesor'). Potrivit analizei prezentate de Umbach & Ebert (t.a.), *so* indică interlocutorului faptul că vorbitorul nu poate numi cu exactitate caracteristicile definitorii ale profesorului menționat. Totuși, în (6) este puțin probabil ca locutorul să nu știe despre ce profesor este vorba sau care sunt trăsăturile lui definitorii care au determinat-o să se îndrăgostească de el. În astfel de contexte, *so* nu reprezintă o simplă modalitate de atenuare, de exprimare a vagului și a impreciziei, ci este folosit pentru a indica faptul că referentul expresiei pe care o precedă va fi reluat în discursul următor. Așadar, demonstrativul *so* are rolul de a cataliza procesul de tematizare, funcționând ca o cataforă.

3. ANALIZA LUI SO

După cum am precizat la începutul lucrării de față, *so* este un element demonstrativ, definit prin natura sa. Acest capitol are însă rolul de a evidenția faptul că *so* prezintă, în anumite cazuri, efecte similare cu ale articolului hotărât, iar în alte contexte cu ale articolului nehotărât. Testele adoptate pentru această analiză au fost folosite de Prince (1981) pentru interpretarea comportamentului GN indefinite precedate de *this* în engleză.

3.1. So'n-indefinit

Chiar dacă conține o formă demonstrativă (definită prin natura ei), expresia precedată de *so* din (7a) poate fi înlocuită cu una similară precedată de articolul nehotărât *einen* ('un') în (7c), însă nu cu una care conține un articol hotărât (7b):

- (7) a. *Wir haben so'n Lehrer, der bereitet sich nicht so richtig für die Schule vor.* (Google)
'Avem așa un profesor care nu se prea pregătește pentru școală.'
- b. **Wir haben den Lehrer, der bereitet sich nicht so richtig für die Schule vor¹.*
'Avem profesorul, care nu se prea pregătește pentru școală.'
- c. *Wir haben einen Lehrer, der bereitet sich nicht so richtig für die Schule vor.*
'Avem un profesor, care nu se prea pregătește pentru școală.'

O altă dovadă a faptului că expresia care conține elementul *so* este indefinită este faptul că aceasta poate apărea în construcții existențiale (8a), întocmai articolului nehotărât (8c), dar contrar articolului hotărât (8b):

- (8) a. *Da war so 'ne Frau [...]*
'Era așa o femeie...'
- b. **Da war die Frau [...]*
'Era femeia...'

---

¹ Simbolul „*“ indică faptul că propoziția nu este corectă.

c. *Da war eine Frau* [...] 'Era o femeie...'

3.2. So'n- definit

Cu toate că lexemul *so* apare în contexte indefinite, nu poate fi comparat întru totul cu folosirea articolului nehotărât și nici nu poate fi înlocuit cu acesta în orice context. În ceea ce privește extensia lor, indefinitele-*so* au un comportament și o interpretare diferită față de substantivele precedate de articolul nehotărât simplu în propoziții cu diferiți operatori modali, cuantificatori existențiali universali și în enunțuri negative. În astfel de contexte, GN indefinite simple (de tipul articol nehotărât + substantiv) sunt (de regulă) ambigue între o interpretare referențială și una cuantificațională (Fodor & Sag 1982). Următoarele perechi de exemple evidențiază faptul că interpretarea indefinitelor *so* rămâne neafectată de acești operatori:

(9) Operatori modali

- a. *Eva will so 'n Film über Eliade sehen.*
'Eva vrea să vadă așa un film despre Eliade.'
(-> Există un film despre Eliade.)
- b. *Eva will einen Film über Eliade sehen.*
'Eva vrea să vadă un film despre Eliade.'
(-> Nu este neapărat adevărat că 'există un film despre Eliade'.)

(10) Negație

- a. *Es ist nicht der Fall, dass Eva so 'n Buch von Eliade gekauft hat.*
'Eva nu a cumpărat așa o carte de Eliade.'
(-> Există o carte scrisă de Eliade.)
- b. *Es ist nicht der Fall, dass Eva ein Buch von Eliade gekauft hat.*
'Eva nu a cumpărat o carte de Eliade.'
(-> Nu este neapărat adevărat că există o carte scrisă de Eliade.)

(11) Cuantificatori existențiali universali

- a. *Jeder meiner Kollegen hat so 'n Buch von Eliade gelesen.*
'Fiecare dintre colegii mei a citit așa o carte de Eliade.'
(-> Există așa o carte pe care au citit-o colegii mei.)
- b. *Jeder meiner Kollegen hat ein Buch von Eliade gelesen.*
'Fiecare dintre colegii mei a citit o carte de Eliade.'
(-> Se poate să existe mai multe cărți scrise de Eliade.)

În comparație cu exemplele (b) din (9-11), în exemplele (a) din (9), (10) și (11), în care GN indefinite sunt precedate de lexemul *so*, presupoziția de existență a referentului este menținută. După cum am văzut, indefinitele-*so* au un statut intermediar, situându-se între GN definite și indefinite.

4. IMPORTANȚA DISCURSIVĂ ȘI GRAMATICALIZAREA ARTICOLULUI NEHOTĂRÂT

Heine (1997, p. 71) susține faptul că în marea majoritate a limbilor care au un articol nehotărât, acesta s-a dezvoltat din numeralul 'unu'. Pentru a explica evoluția diacronică a articolului nehotărât, Heine (1997) propune cinci stadii ale acestei dezvoltări. În primul stadiu există o formă pentru 'unu' care îndeplinește funcția exclusivă de numeral. Această formă atinge al doilea stadiu în evoluția sa ca articol nehotărât în momentul în care este folosită pentru a introduce referenți care nu sunt cunoscuți ascultătorului și care vor fi reluați în propozițiile următoare (așa-numita funcție prezentativă). În al treilea stadiu al dezvoltării sale, numeralul devenit articol nehotărât este folosit pentru a marca referenți cunoscuți vorbitorului, dar necunoscuți interlocutorului, reluarea referentului nemaifiind obligatorie. În următorul stadiu al dezvoltării sale, numeralul devenit articol este folosit pentru a introduce referenți în discurs a căror identitate nu este

cunoscută nici de vorbitor și nici de interlocutor. Cu alte cuvinte, în acest stadiu, articolul nu mai desemnează referenți specifici. În ultimul stadiu al dezvoltării sale, articolul însoțește diferite feluri de substantive. Ca în orice proces de gramaticalizare, evoluția de la stadiul unu la stadiul cinci a articolului nehotărât este continuă și implică suprapuneri de diferite feluri.

În limba germană, numeralul *ein* (*e*) (,un/ o') a parcurs aceleași stadii în evoluția sa spre un articol nehotărât, atingând cel puțin stadiul patru. Așadar, articolul nehotărât în limba actuală nu mai îndeplinește funcția "prezentativă", de a scoate în evidență un referent cunoscut vorbitorului care va fi reluat în propozițiile următoare. Din acest motiv, limba germană a preluat și adaptat expresia demonstrativă *so* pentru a indica această funcție prezentativă, cândva îndeplinită de articolul nehotărât.

4.1. Evidență din limba engleză

Diferite limbi, având origini cât se poate de diferite¹, au dezvoltat sau adoptat un morfem care funcționează ca indicator al funcției prezentative. În limba engleză există doi determinanți care pot preceda un grup nominal într-un context indefinit specific: articolul nehotărât *a* și demonstrativul *this* (cel cu caracter referențial și nu cel deictic). Cu toate acestea, cele două forme nu pot fi substituite în orice context. Ionin (2006) remarcă faptul că, pe lângă comportamentul lor diferit în ceea ce privește extensia, cele două forme se diferențiază în ceea ce privește funcția pe care o va avea referentul introdus de ele în discurs. Exemplele 12 (a) și (b) subliniază această diferență:

- (12) a. *He put √a/ # this 3\$ stamp on the envelope, so he wants to send the letter.*
'A pus √ un/ # așa un timbru de 3\$ pe plic, așadar vrea sa expedieze scrisoarea.'
- b. *He put √a/ √this 3\$ stamp on the envelope and realized only afterwards that it was worth 100\$.*
'A pus √ un/ √ așa un timbru de 3\$ pe plic si a realizat numai ulterior ca valora 100 de \$.'

Dacă în exemplul (12a) vorbitorul folosește demonstrativul *this* în locul articolului nehotărât *a*, atunci el comunică mai multe informații despre substantivul pe care acesta îl precedă. Din acest motiv, interlocutorul așteaptă ca vorbitorul să menționeze timbrul din nou, spre a-i explica ce anume este deosebit în legătură cu acest timbru. Deoarece locutorul nu reia timbrul în discursul următor, folosirea lui *this* în (12a) este incorectă. Așadar, într-un context "transparent" precum cel din (12), un referent important poate fi precedat de *this* dacă va fi reluat (implicit sau explicit) în discursul următor, ca în (12b).

4.2. Funcția prezentativă a lui *so*

Nominalele introduse prin *so* în germană au aceleași condiții de acceptabilitate ca cele precedate de *this* în engleză: mai multe informații despre referentul astfel marcat trebuie furnizate, ca în exemplul 13 (a):

- (13) a. *Gestern war ich in der Stadt und hab mir so'n Buch gekauft. Dann bin ich heimgerannt, hab's gelesen und es war sehr interessant.*
'Ieri am fost în oraș și mi-am cumpărat așa o carte. Apoi am fugit acasă, am citit-o și a fost foarte interesantă.'
- b. *??Gestern war ich in der Stadt und hab mir so'n Buch gekauft. Dann bin ich heimgerannt und hab gegessen und bin ins Bett gegangen.*
'??Ieri am fost în oraș și mi-am cumpărat așa o carte. Apoi am fugit acasă, am mâncat și m-am culcat.'

Deoarece referentul precedat de *so* din 13 (a) și (b) este menționat pentru prima dată în discurs, interlocutorul nu îl poate identifica a priori din contextul discursului. Locutorul trebuie să justifice adoptarea unei forme mai elaborate (adăugarea unui modificador: *so* în loc de *ein*), oferind mai multe informații despre referentul în cauză. Această condiție de reluare a referentului în discursul următor este satisfăcută în exemplul (13 a), locutorul precizând faptul că a citit cartea după ce a ajuns acasă. Propoziția (13 b), pe de altă parte, este

¹ Unele gramatici (Tsao, 1990; Tomlin 1995, etc.) consideră că obiectele precedate de *ba* în chineză introduc în discurs un referent nou, care va fi reluat în propozițiile următoare, *ba* îndeplinind astfel funcția prezentativă. Aceeași funcție prezentativă este realizată de sufixul -xad în ebraică (Givon 1981: 36).

considerată incorectă, deoarece referentul GN *so'n Buch* („aşa o carte”) nu este continuat în propoziția următoare.

Sistemul articolului în limba germană face distincția între definit și indefinit. În acest fel interlocutorul știe dacă un referent menționat de către emițător este nou sau nu. Cu toate acestea, interlocutorul nu poate ști dacă un referent nou va ocupa un rol important în cadrul discursului sau nu. Du Bois (1980) menționează faptul că articolul nehotărât poate introduce în lumea discursului atât modificatori predicationali fără funcție referențială ('props'), cât și referenți propriu-ziși ('participants'). Așadar, lexemul *so* în limba germană ar fi putut lua naștere tocmai pentru a marca această distincție între referenți 'importanți' și 'neimportanți', funcție cândva îndeplinită de articolul nehotărât în prima fază a gramaticalizării sale (stadiul II în analiza lui Heine 1997).

În cazul nominalilor definite, informația dintre vorbitor și interlocutor este simetrică, în sensul că ambii participanți la discurs pot identifica (de regulă) referentul. În cazul nominalilor indefinite, informația pe care o dețin participanții în cadrul unui discurs este asimetrică, în sensul că vorbitorul se poate referi la o entitate care nu este identificabilă de către interlocutor. În acest model, nominalele indefinite marcate cu *so* au rolul de a ajusta asimetria informativă întâlnită în mod normal la indefinite. Chiar dacă la auzul unui nominal precedat de *so* interlocutorul nu poate identifica referentul, el primește totuși un indiciu al faptului că în următoarele propoziții acesta va juca un rol important în discurs, fiind reluat ulterior. Așadar, asimetria vorbitor-ascultator este temporară. În acest sens, GN indefinite precedate de *so* funcționează ca pronumele cataforic, numai că în cazul celor dintâi, proprietatea sau calitatea referentului este cea care lipsește și nu referentul per se.

5. CONCLUZII

În lucrarea de față am observat că o simplă distincție între definit și indefinit nu poate motiva prezența lexemului *so* în contexte în care acesta nu este însoțit de elemente gestuale sau de un antecedent. În al doilea rând am constatat că indefinitele precedate de *so* au extensie largă, presupuziția de existență a referentului fiind menținută în propoziții cu diferiți operatori. Rămâne de văzut dacă acest comportament al indefinitelor-*so* se poate testa empiric. În cazul în care experimentul susține observația propusă de noi, atunci trebuie investigate implicațiile acestui fenomen pentru analiza lui *so*.

În al treilea rând am arătat că una dintre funcțiile demonstrativului *so* este de a indica un grad mai mare de activare al referentului pe care îl precedă, îndeplinind astfel funcția prezentativă, cândva relizată de articolul nehotărât. Astfel, un GN indefinit precedat de *so*, menționat pentru prima dată în discurs, reflectă faptul că locutorul va relua referentul în discursul următor. Presupunând că (în general) referenții importanți sunt cei care vor fi reluați în discursul următor, putem afirma că prin reluare, referentul precedat de *so* este promovat într-o poziție de topic secundar (în termenii lui Givon 1983).

BIBLIOGRAFIE

- Burkhardt 1982 = Abtönungspartikeln als Mittel des Vollzugs präsuppositionaler Akte. Zu Dittmanns und Rombouts' Untersuchungen über die Abtönungsfunktion von auch, denn und doch." In: Zeitschrift für germanistische Linguistik 10, 85-112.
- Chiriacescu (în preparare) = Specific indefinites: *so'n* and the non-demonstrative *dieser* in German.
- Duden 1995 = Die Grammatik, Band 4.
- DuBois 1980 = Beyond Definiteness: The trace of Identity in Discourse, in W.L. Chafe (ed.) The Pear Stories. Cognitive, Cultural and Linguistic Aspects of Narrative Production. Norwood: Ablex, 203-274.
- Ehlich 1986 = so- Ueberlegungen zum Verhaeltnis sprachlicher Formen und sprachlichen Handelns, allgemein und an einem widerspenstigen Beispiel. In I. Rosengren (Hrsg.) Sprache und Pragmatik, Lunder germanistische Forschungen 55, 279- 298.
- Eisenberg 1994 = Grundriss der deutschen Gegenwartssprache. 5., ueberarbeitete Auflage. Stuttgart: J.B. Metzler.
- Fodor & Sag 1982 = Referential and quantificational indefinites. *Linguistics and Philosophy*, 5, 355- 398.

- Givon 1981 = On the Development of the Numeral 'one' as an Indefinite Marker. *Folia Linguistica Historica* 2. 35-53.
- Givon 1983 = Topic Continuity in Discourse. An Introduction. In: T. Givón (ed.). *Topic Continuity in Discourse. A Quantitative Cross-Language Study*. Amsterdam; Philadelphia: Benjamins. 1-41.
- Heine 1997 = *Cognitive Foundations of Grammar*. Oxford University Press, Oxford.
- Ionin 2006 = This is definitely specific: specificity and definiteness in article systems. *Natural Language Semantics*. Springer. 14. 175-234.
- Lyons 1999 = *Definiteness*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Malchukov & de Hoop 2007 = On fluid differential case marking: A bidirectional OT approach. *Lingua*, Vol. 117, Issue 9. 1636-1656.
- Sandig 1988 = *Stilistisch- rhetorische Diskursanalyse*. Tübingen, Narr.
- Tomlin 1995 = Focal attention, voice and word order. In: Downing, P., Noonan, M. (Eds.), *Word Order in Discourse*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam. 517-554.
- Tsao 1990 = *Sentence and Clause Structure in Chinese: A functional perspective*. Student Book Company, Taipei.
- Umbach & Ebert (to appear) = German demonstrative *so*- intensifying and hedging effects. In: Hans-Christian Schmitz und Henk Zeevat (eds), *Proceedings of the ESSLLI X Workshop on formal and experimental approaches to discourse particles and modal adverbs*.

THE PRESENTATIVE FUNCTION OF GERMAN *SO*
(*Abstract*)

Besides the proximal demonstrative *dieser* which can be used as an indefinite determiner (Lyons 1999), the unstressed manner demonstrative item *so* can precede indefinite nominal phrases (NPs) in German, yielding similar effects as the English indefinite-*this*. Even though *so* can combine with various types of expressions, I will investigate only such constructions that introduce “out-of-the-blue” referents (that lack an antecedent or a pointing gesture). I will show that *so* indefinites behave in certain contexts as indefinite NPs and in others like definite NPs. Most crucially, however, is the observation that *so*-indefinites display a “presentational character”, introducing new referents that must be taken up again in the discourse. Unlike regular demonstratives, indefinites preceded by *so* fulfil two functions: introduce a new discourse referent and promote that referent to a more topical position.

Institut für Linguistik/ Germanistik
Universität Stuttgart
Keplerstr. 17
D- 70174 Stuttgart
sofiana.chiriacescu@ling.uni-stuttgart.de